

تعیین نقش هویت دینی و باور به اقتصاد مقاومتی در پیش‌بینی سبک زندگی خوشبینی در جوانان

کیومرث سهیلی^۱، درخشان حیدری^۲، حسین حسینی^۳

چکیده

خوشبینی برخاسته از مسائل اقتصادی و به پیشرفت اقتصاد کمک می‌کند. هویت دینی و ملی می‌تواند فرد را برای باور کردن به اندیشه‌های برخاسته از نظریه‌پردازان داخلی مستعد کنند. با توجه به حساسیت موضوع، پژوهش حاضر به تعیین نقش هویت دینی و باور به اقتصاد مقاومتی در پیش‌بینی سبک زندگی خوشبینی در جوانان پرداخته است. پژوهش حاضر، توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری پژوهش دانشجویان دانشگاه رازی کرمانشاه بودند که به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای نمونه‌ای به حجم ۳۷۲ نفر از بین آن‌ها انتخاب شد. شرکت‌کنندگان به پرسشنامه‌های هویت دینی، پرسشنامه خوشبینی شرر و پرسشنامه محقق ساخته در مورد باور به اقتصاد مقاومتی پاسخ دادند. داده‌های دریافتی با استفاده از نرم افزار آماری SPSS ۱۹ و توسط فرمول‌های آماری ضریب همبستگی و رگرسیون چند متغیره تحلیل شد. تحلیل داده‌ها نشان داد که هویت دینی و باور به اقتصاد مقاومتی با خوشبینی رابطه معنادار دارند ($P < 0/001$). همچنین هویت دینی و باور به اقتصاد مقاومتی، توانایی پیش‌بینی سبک زندگی خوشبینی را دارند. بنابر بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی و با توجه به یافته‌های پژوهش می‌توان گفت افرادی که دارای هویت دینی و ملی بالا هستند و به نظریه‌های برخاسته از اندیشمندان میهنی (مانند نظریه اقتصاد مقاومتی) اعتقاد دارند در زندگی از خوشبینی بالا برخوردارند.

واژگان کلیدی: هویت ملی و دینی، اقتصاد مقاومتی، سبک زندگی، جوانان، خوشبینی

مقدمه

روان‌شناسان جدید سعی دارند توجه خود را صرفاً به مشکلات روانی معطوف نسازند و بیشتر بر جنبه‌های مثبت زندگی تأکید کنند. خوشبینی یکی از سازه‌های روان‌شناسی مثبت‌نگر است (شهنی بیلاق، منیجه و همکاران، ۱۳۸۳: صص: ۱۹-۳۴). خوشبین‌ها عقیده دارند جهانی داریم که بهترین جهان است. خوشبین‌ها با پذیرش نقش خود در ایجاد مشکل و تلاش برای اصلاح موقعیت در برابر مسأله ایستادگی می‌کنند (بافیانی مقدم، محمدحسین و همکاران، ۱۳۹۲). خوشبینی یکی از خصوصیات مثبت انسان است که طی دو دهه گذشته، توجه ویژه‌ای را در روان‌شناسی و علوم اجتماعی به خود جلب کرده است. خوشبینی به جهت گزینشی اشاره دارد که در آن معمولاً پیامدهای مثبت مورد انتظارند و این پیامدها به عنوان عوامل ثابت، کلی و

۱. دانشیار گروه اقتصاد دانشگاه رازی کرمانشاه؛ qsoheily@yahoo.com

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد رشته اقتصاد دانشگاه رازی کرمانشاه

۳. کارشناس ارشد روان‌شناسی

درونی در نظر گرفته می‌شود (رادبیز^۱، ۲۰۰۴). در این زمینه (چیوک، ۲۰۰۸) بیان می‌کند که اگر ادراکات عادی انسان با یک مفهوم مثبت از خود و کنترل شخصی و یک دیدگاه خوشبینانه حتی کاذب، در مورد آینده همراه شود، نه تنها در اداره جزر و مد زندگی روزانه بلکه در کنار آمدن با حوادث بسیار استرس‌زا و تهدیدهای زندگی به افراد کمک می‌کند. متغیرهای متعددی می‌توانند با خوشبینی مرتبط باشند؛ یکی از این فاکتورها هویت دینی است. وجود باورهای مذهبی تأثیر به‌سزائی در استحکام خانواده دارد. ایمان به خدا موجب می‌شود نگرش فرد به کل هستی هدفدار و دارای معنی باشد که همین عوامل موجب خوشبینی در زندگی می‌شود (سالاری فر، محمدرضا، ۱۳۷۹).

امروزه جنبه‌های گوناگون مسأله هویت از سوی متفکران و نظریه‌پردازان اجتماعی مورد توجه قرار گرفته است. شرایط کنونی ارتباطات جهانی، توسعه و رشد تکنولوژی‌های مختلف، رویارویی مداوم فرهنگی و ... سبب شده است که مسأله هویت در ابعاد مختلف، از جمله دینی و ملی، به موضوعی کانونی در بررسی‌های اجتماعی تبدیل شود. در جامعه ما جوانان درصد بالایی از جمعیت کشور را تشکیل می‌دهند و این مسأله در رابطه با قشر جوان اهمیتی دو چندان می‌یابد؛ زیرا قشر جوان در هر جامعه‌ای به لحاظ برخورداری از توان و انرژی فراوان قادر است تأثیر تعیین‌کننده‌ای بر آینده جامعه بگذارد (سفیری و غفوری، ۱۳۸۸: صص ۲۷-۱). رزازی فر (۱۳۸۶) در تحقیق خود با عنوان «بررسی هویت جمعی و جایگاه هویت ملی در شهر مشهد با تأکید بر تأثیر دو عامل ملی‌گرایی و عدالت توزیعی بر هویت ملی»، عنوان می‌کند که رابطه بین ارزش‌های دینی و ملی ضعیف بوده است و با افزایش سواد، هویت ملی نیز افزایش می‌یابد، همچنین اعتقادات افراد نسبت به پایبندی عملی آن‌ها بیشتر نشان داده شده است. نجمه حمید و همکاران (۱۳۹۱، صص ۷۷-۹۰) در پژوهشی که با عنوان رابطه ساده و چندگانه هویت دینی، سلامت روانی و خوشبینی که در بین دانشجویان دانشگاه اهواز انجام دادند، رابطه معناداری بین خوشبینی و هویت دینی یافتند. آقازاده (۱۳۷۷) در تحقیق خود با عنوان «هویت جمعی در دو زمینه هویت جمعی ملی محلی و هویت جمعی دانشجویی» عنوان می‌کند بین هویت ملی و میزان دینداری رابطه معناداری وجود دارد. همچنین بین هویت ملی و پایگاه اقتصادی و اجتماعی نیز ارتباط معنی‌دار وجود دارد. اریکسون بیان می‌کند که هویت من احساسی است که هشیارانه تجربه می‌شود؛ احساسی که از تبادل فرد با واقعیت اجتماعی خویش ناشی می‌شود و در حال تغییر و تبدیل در پاسخ به تغییرات در محیط اجتماعی است. تشکیل و حفظ اساس قوی از هویت من اهمیت فراوانی دارد و عدم وجود آن از نخستین عوامل تعیین‌کننده آسیب روانی و ناسازگاری است. اریکسون معتقد است در سنین نوجوانی فرد نسبت به هویت خود آگاهی به دست می‌آورد و خود با وحدت بزرگ‌تری از گذشته در ارتباط با گروه، شغل، جنس، فرهنگ و مذهب در نوجوانی شکل می‌گیرد (کروگر^۲، ۲۰۱۰). به نظر کان، "خود" که در کانون نظریه جامعه شناختی قرار دارد، در تعامل اجتماعی و با درونی شدن ایستارهای دیگران نسبت به خود شکل می‌گیرد؛ دیگرانی که فرد با آن‌ها در تماس است یا به نحوی از آنان آگاهی دارد. برای پژوهش درباره "خود"

۱. Raydiez

۲. Keroyger

می‌توان آن را مجموعه نسبتاً ثابت و پایداری از ایستارها درباره هویت خود شخص در نظر گرفت. مطابق با نظر کان، هویت فرد همان هویت اجتماعی اوست؛ به این معنا که فرد به واسطه رابطه‌ای که با دیگران در رابطه با نظام اجتماعی که در آن قرار گرفته دارد، خود را توصیف می‌نماید یا هویت خویش را با آن ابراز می‌کند. کان با تحقیقات خود مفاهیمی مانند شغل، طبقه اجتماعی، دین و نهادهای دیگر اجتماعی را به حیطة تحقیق وارد کرد و اهمیت اینها را در توسعه و شکل دادن به خود نشان داد (تهرانی، امیرآشفته، ۱۳۸۰). با توجه به فرمایش رهبر معظم انقلاب اسلامی مبنی بر اینکه «ما امروز در مقابل یک فشار جهانی قرار داریم. دشمنی وجود دارد در دنیا که می‌خواهد با فشار اقتصادی و با تحریم، سلطه یا اهریمنی خودش را به این کشور برگرداند. ما باید یک اقتصاد مقاومتی واقعی در کشور به وجود بیاوریم.» (بیانات در دیدار کارگزاران نظام، ۱۳۹۱)، در شرایط امروزی کشور، مقاومت اقتصادی به عنوان یک راهکار کلان ارائه شده است.

در ماه‌های اخیر عرصه اقتصاد کشور شاهد رویارویی با گفتمانی جدید در حوزه اقتصادی با عنوان «اقتصاد مقاومتی» است. اکنون اقتصاد کشورمان هم از فضای جهانی تأثیر می‌پذیرد و هم به دلیل قدرتی که در حوزه‌های مختلف علمی، سیاسی و انرژی به دست آورده یا از قبل داشته است، بر آن اثر می‌گذارد. با توسعه تحریم اقتصادی علیه ایران، این ضرورت بیش از پیش نمایان شده و آن دستیابی به یک الگوی مقاومتی از اقتصاد است؛ الگویی که در برابر بحران‌های اقتصادی رویکردی فعالانه دارد و می‌تواند در شرایط بحرانی موانع را برطرف کند. اقتصاد مقاومتی چشم‌اندازی کلان در جریان اقتصاد ایران اسلامی است و اقدامی بلندمدت را در راستای این چشم‌انداز شامل می‌شود. البته تحریم اقتصادی علیه ایران مربوط به سال‌های اخیر نیست. اولین تحریم اقتصادی ایران بیش از سه دهه پیش و در ابتدای پیروزی انقلاب اسلامی از سوی ایالات متحده صورت گرفت که منجر به مسدود شدن اموال کشورمان در بانک‌های غربی شد. پس از آن در طول سال‌های گذشته همواره تحریم‌ها به صورت مستمر و به بهانه‌های مختلف تداوم یافته است. البته باید به این نکته اشاره کرد که در چندسال اخیر با تصویب قطعنامه ۱۹۲۹، تحریم ایران در برخی محورها مانند خرید نفت ایران، سرمایه‌گذاری خارجی در اقتصاد ایران، تحریم تجاری و حمل و نقل دریایی و هوایی ایران، بانک مرکزی و بانک‌های فعال در صادرات و واردات کشور ابعاد وسیع‌تری یافته است (میرعمادی، سیداحمد، ۱۳۸۱).

اصطلاح اقتصاد مقاومتی بر این موضوع دلالت می‌کند که فشارها و ضربه‌های اقتصادی از سوی نیروهای دشمن، سد راه پیشرفت جامعه است که باید بر آن غلبه کرد. برای درک مفهوم اقتصاد مقاومتی اول باید فهم درستی از اقتصاد ملی و همچنین فضای اقتصاد جهانی و به دنبال آن شدت فشاری که نظام سلطه استکبار و غرب به جمهوری اسلامی آورده است، به دست آوریم. اقتصاد مقاومتی یعنی تشخیص حوزه‌های فشار یا در شرایط کنونی تحریم و متعاقباً تلاش برای کنترل و بی‌اثر کردن و در شرایط آرمانی تبدیل چنین فشارهایی به فرصت، که قطعاً باور و مشارکت همگانی و اعمال مدیریت‌های عقلایی و مدبرانه، پیش شرط و الزام چنین موضوعی است. اقتصاد مقاومتی کاهش وابستگی‌ها و تأکید روی مزیت‌های تولید داخل و تلاش برای خوداتکایی است. منظور از اقتصاد مقاومتی واقعی، یک اقتصاد مقاومتی فعال و پویاست نه یک اقتصاد منفعل و بسته؛ چنانکه مقاومت برای رفع موانع پیشرفت و کوشش در مسیر حرکت و پیشرفت تعریف می‌شود. در

واقع هدف در اقتصاد مقاومتی آن است که بر فشارها و ضربه‌های اقتصادی از سوی نیروهای متخاصم که سد راه پیشرفت جامعه است، غلبه کرد (میزبان، جمال، ۱۳۹۱).

به طور کلی منظور ما از فرهنگ اقتصادی مجموعه باورها، ارزش‌ها و آدابی است که باعث می‌شود افراد جامعه نوع خاصی از رفتارهای اقتصادی چه در بحث تولید و چه در بحث خرید را برگزینند. به نظر می‌رسد که در دهه‌های اخیر عوامل و مؤلفه‌های بسیاری بر رفتارهای اقتصادی مردم تأثیرگذار بوده است. از تبلیغات گسترده رسانه‌ای تا ورود نوعی از تجمل‌گرایی، همگی باعث شده است که فرهنگ اقتصادی در جامعه ما با ویژگی‌های رفتار اقتصادی مبتنی بر ارزش‌های اسلامی فاصله بگیرد. البته با توجه به مقتضیات زمان و مکان، لازم است تا در برخی از جزئیات تغییراتی داده شود، اما اصول اقتصاد مقاومتی سالم و قوام‌بخش همچنان یکسان است. از این رو رهبری گفتمان اسلامی معاصر در تبیین الزامات اقتصاد مقاومتی، به همان اصول در قالب و شکل امروزی و مقتضیات ام‌القرای ایران اسلامی اشاره می‌کند تا با در پیش گرفتن و تحقق این الزامات، به اقتصاد سالم اسلامی موفق دست یابیم.

مقام معظم رهبری امام خامنه‌ای (مدظله العالی) با اشاره به فشارهای گفتمان‌های رقیب جهانی علیه اقتصاد اسلامی، به چگونگی رسیدن جامعه اسلامی ایران به اقتصاد مقاومتی اشاره می‌کند. ایشان می‌فرمایند: از چند سال قبل مشخص بود که طراحی دشمن بر اقتصاد کشور متمرکز شده است. بر همین اساس شعارهای سال‌های اخیر همچون اصلاح الگوی مصرف، همت مضاعف کار مضاعف، جهاد اقتصادی و تولید ملی و حمایت از کار و سرمایه ایرانی به عنوان حلقه‌هایی برای ایجاد یک منظومه اقتصادی مطرح شد تا حرکت عمومی کشور در عرصه اقتصادی ساماندهی شود. ایشان راه مقابله با فشارهای اقتصادی را اجرای اقتصاد مقاومتی دانستند و در نتیجه الزامات اقتصاد مقاومتی تأکید کردند مردمی کردن اقتصاد با اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ و توانمندسازی بخش خصوصی، کاهش وابستگی به نفت، مدیریت مصرف، استفاده حداکثری از زمان، منابع و امکانات و حرکت براساس برنامه و پرهیز از تغییر ناگهانی قانونی و سیاست‌ها از ارکان اقتصاد مقاومتی به شمار می‌روند. رهبر انقلاب اسلامی در خصوص مدیریت مصرف تصریح کردند: امروز تعادل در مصرف یک حرکت جهادی است و همه دستگاه‌های دولتی و غیردولتی و همچنین آحاد مردم باید موضوع پرهیز از اسراف و استفاده از تولیدات داخلی را جدی بگیرند (بیانات در دیدار کارگزاران نظام، ۱۳۹۱).

روش

پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری پژوهش شامل دانشجویان دانشگاه رازی کرمانشاه در سال ۹۲-۱۳۹۱ بودند. نمونه‌ای به حجم ۳۷۲ نفر به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب گردید. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران انتخاب شد. ملاک ورود به پژوهش داشتن دو ترم سابقه تحصیل بود. شرکت کنندگان به پرسشنامه‌های هویت دینی، خوشبینی و باور به اقتصاد مقاومتی پاسخ دادند.

داده‌های دریافتی توسط ضریب همبستگی و رگرسیون چند متغیره با استفاده از برنامه آماری SPSS۱۹ مورد تحلیل قرار گرفت.

ابزار

پرسشنامه هویت دینی: این پرسشنامه در سال ۸۱-۱۳۸۰، با توجه به مبنای نظری هویت‌یابی از دیدگاه ماریسا توسط کراسکیا مومباری (۱۳۸۱)، به منظور تدوین و هنجاریابی برای دانش‌آموزان دوره دبیرستان و تعیین نمره متوسط افراد و میزان اعتبار و روایی و تهیه جداول هنجار برای آنها طراحی گردید. به این ترتیب، در ابتدا برای هر یک از هویت‌های پنجگانه با توجه به تعاریف و ویژگی‌های شخصیتی افراد دارای این هویت‌ها، مجموعه‌ای از سؤال‌ها در ارتباط با مسائل و موضوعات دینی و مذهبی طرح گردید. سؤال‌های طرح شده با استفاده از طیف لیکرت، از یک تا پنج، نمره‌گذاری شدند. پرسشنامه تدوین شده روی نمونه نهایی موردنظر اجرا و نمره‌گذاری گردید و سؤال‌های نامناسب حذف شد. در نهایت، ۵۰ سؤال باقیمانده شامل ۵ عامل منطبق بر پنج حالت هویت دینی بود. برای بررسی روایی پرسشنامه هویت دینی از روش تحلیل عاملی استفاده شده است. برای محاسبه اعتبار پرسشنامه از روش محاسبه آلفای کرونباخ استفاده شد. ضریب اعتبار پرسشنامه هویت دینی، برای تمام سؤال‌ها و همچنین عوامل تشکیل دهنده پرسشنامه محاسبه گردید که به شرح زیر است: عامل هویت منع شده: ۱۲ سؤال و ضریب اعتبار آلفای کرونباخ ۰/۸۳؛ عامل دوم: هویت دینی دیررس: ۱۰ سؤال ضریب اعتبار ۰/۸۲؛ عامل سوم: هویت دینی موفق: ۱۳ سؤال با ضریب اعتبار ۰/۷۴؛ عامل چهارم: هویت دینی کلیشه‌ای: ۱۰ سؤال با ضریب اعتبار ۰/۷۸؛ عامل پنجم: هویت دینی آشفته: پنج سؤال با ضریب اعتبار ۰/۳۵ (حمید، نجمه و همکاران، ۱۳۹۲). آلفای کرونباخ پرسشنامه در این پژوهش ۰/۸۳ به دست آمد.

پرسشنامه خوشبینی: برای ارزیابی خوشبینی پاسخ‌دهندگان، از پرسشنامه اولیه هشت سؤالی جهت‌گیری به زندگی، که توسط شیبر و کارور طراحی شده است، استفاده شد. این مقیاس هشت سؤالی اندازه‌انتظاراتی که افراد راجع به پیامدهای زندگی دارند را ارزیابی می‌کند؛ شامل چهار سؤال با عبارت مثبت، مانند "در زمان عدم اطمینان انتظار دارم بهترین نتیجه عایدم شود" و چهار سؤال با عبارت منفی مانند "هرگاه فکر کنم اتفاق بدی برایم روی خواهد داد، همان اتفاق بد برایم رخ خواهد داد" (شیبر و کارور، ۱۹۸۷). سؤالات ۱، ۳، ۴، ۷ مثبت بوده و به طور مستقیم نمره‌گذاری می‌شود. سؤالات ۲، ۵، ۶، ۸ منفی بوده و به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. پاسخ دهندگان، باید به سؤالات چهار گزینه‌ای با درجاتی از "بسیار موافقم، موافقم، مخالفم و بسیار مخالفم" پاسخ دهند که نمره ۱ تا ۴ را در بر می‌گیرد. شیبر و کارور پایایی آن را در پژوهش خود به وسیله آلفای کرونباخ ۰/۸۴ و در ایران کجیاب و عریضی و خدابخشی، پایایی آن را ۰/۷۴ گزارش کرده‌اند (کجیاب، محمدباقر، ۱۳۸۸). آلفای کرونباخ پرسشنامه در پژوهش حاضر ۰/۸۹ به دست آمد.

پرسشنامه محقق ساخته در مورد باور به اقتصاد مقاومتی: دارای ۵ پرسش بود که باور به اقتصاد مقاومتی، ترجیح دادن اقتصاد مقاومتی بر دیگر نظریه‌های اقتصادی، امید به پیشرفت نظریه اقتصاد مقاومتی و... را می‌سنجید. آلفای کرونباخ پرسشنامه ۰/۷۹ به دست آمد.

یافته‌ها

همان‌طور که در جدول ۱ نشان داده شده است هویت دینی با ضریب همبستگی $0/48$ و باور به اقتصاد مقاومتی با ضریب همبستگی $0/53$ با خوشبینی ارتباط دارند. این ضرایب در سطح $P < 0/001$ معنادارند.

جدول ۱ - ضریب همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیر	شاخص آماری	خوشبینی
هویت دینی	همبستگی	$0/48$
	سطح معناداری	$0/001$
باور به اقتصاد مقاومتی	همبستگی	$0/53$
	سطح معناداری	$0/001$

نتایج تحلیل داده‌ها نشان داد که مدل رگرسیونی استفاده شده برای پیش‌بینی خوشبینی با $F = 7/87$ معنادار است و متغیرهای پیش‌بین با هم 25 درصد واریانس خوشبینی را تعیین می‌کنند. نتایج تحلیل رگرسیونی در جدول شماره ۲ نشان داده شده است.

جدول ۲ - خلاصه نتایج تحلیل رگرسیونی برای خوشبینی

منابع تغییر	SS	MS	F	df	R	R ²	سطح معناداری
رگرسیون	۲۹۶۰/۹۰	۲۲۷/۷۶	۷/۸۷	۳	۰/۵۰	۰/۲۵	$0/001$
باقی مانده	۸۷۹۴/۵۵	۳۸/۴۰		۳۶۹			
کل	۱۱۷۵۵/۴۶			۳۷۲			

ضرایب رگرسیونی متغیرهای پیش‌بین نشان می‌دهند که متغیر هویت دینی با ضریب بتای $0/63$ و باور به اقتصاد مقاومتی با ضریب بتای $0/23$ توان پیش‌بینی خوشبینی را دارند، یا به ترتیب قادرند که $0/63$ و $0/23$ درصد از واریانس خوشبینی یا تغییرات در خوشبینی را پیش‌بینی کنند. سایر نتایج در جدول شماره ۳ آمده است.

جدول ۳ - نتایج تحلیل رگرسیونی برای تعیین نقش هویت دینی

و باور به اقتصاد مقاومتی در پیش‌بینی خوشبینی

متغیرهای پیش بین	B	خطای استاندارد برآورد	β	t	سطح معناداری
هویت دینی	۰/۳۵	۰/۲۳	۰/۲۳	۱/۴۶	۰/۰۰۱
باور به اقتصاد مقاومتی	۰/۳۷	۰/۲۰	۰/۶۳	۲/۸۱	۰/۰۰۱

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر بررسی نقش هویت دینی و باور به اقتصاد مقاومتی در پیش‌بینی خوشبینی دانشجویان بود. نتایج پژوهش نشان داد که هویت دینی و باور به اقتصاد مقاومتی قادر به پیش‌بینی سبک زندگی خوشبینی در جوانان است. این یافته با برخی از نتایج پژوهش‌های کزدیا^۱ (۲۰۱۰)، استاسی^۲ (۲۰۰۸)، حافظی، رئیس (۱۳۸۶) علی محمدی و همکاران (۱۳۸۸) همخوانی دارد. در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت افرادی که دارای هویت دینی هستند از فرامین و اندیشه‌های برخاسته از رهبران دینی بیشتر پیروی می‌کنند و این اندیشه‌ها را درونی می‌نمایند و بدیهی است درونی کردن این رهنمودها تبدیل به ارزش می‌گردد. اقتصاد مقاومتی که برگرفته از اندیشه‌های رهبر معظم انقلاب اسلامی است، احتمالاً در افراد با هویت دینی و ملی تبدیل به یک ارزش می‌گردد و این افراد آمادگی دارند تا این اندیشه را کاربردی کنند و نسبت به آینده هم در حیطه زندگی روانی و ابعاد اقتصادی خوشبین باشند. البته ما به نظام تبلیغاتی هماهنگ و منسجمی احتیاج داریم که بتواند آموزه‌های اقتصاد مقاومتی را از طریق رسانه‌های رسمی و غیررسمی مختلف، به خوبی و در بسته بندی‌های مناسب به مردم عرضه کند؛ همان گونه که در دوران دفاع مقدس، دستگاه‌هایی مسئول کاری شبیه این کار بودند و برای آن فکر می‌کردند. بنابراین ما باید از ظرفیت همایش‌ها، سخنرانی‌ها، اینترنت، شبکه‌های تلویزیونی و رادیویی و حتی مجالس مذهبی و هیئات برای رسیدن به این مقصود استفاده کنیم. با این حال در نهایت امر باید گفت که مسأله اصلاح فرهنگ جامعه و کاربردی کردن اندیشه‌های نو و به ویژه نظریه اقتصاد مقاومتی که از منویات رهبری است یک مسأله زمان‌بر است. البته این زمان‌بر بودن به معنای جواز برای حرکت‌های منفعلانه نیست؛ بلکه ما باید با برنامه‌ریزی دقیق و مدون به تدریج به اصلاح باورهای جامعه در حوزه‌های مختلف و نزدیک‌سازی عرف‌ها به ارزش‌های ناب اسلامی بکوشیم. باتوجه به نظریه دوزنبری (۱۹۴۹) مصرف افراد تابعی از دو فرضیه است: فرضیه اول این است که اساساً مصرف‌کننده آن اندازه که نسبت به مصرف سایر افراد نگرانی دارد نسبت به سطح مطلق مصرف خود حساس نیست؛ یعنی این نظریه بر چشم و هم‌چشمی افراد در مصرف تأکید دارد و فرضیه دوم این است که مصرف فعلی تنها توسط سطح فعلی درآمد مطلق و درآمد نسبی تحت تأثیر قرار نمی‌گیرد؛ بلکه از سطوح مصرف انجام شده و تحقق یافته در

۱. Kasaya

۲. Stasi

دوره‌های قبل نیز تأثیر می‌پذیرد؛ یعنی اگر درآمدش در یک دوره تنزل داشت به نسبت کاهش درآمد، مصرف خود را کاهش نمی‌دهد بلکه ترجیح می‌دهد از پس‌اندازهای خود برداشت نموده و مصرف را در نزدیکی سطح قبلی‌اش حفظ نماید (برانسون، ترجمه عباس شاکری، ۱۳۷۶). با توجه به تحریم‌های پی در پی و با در نظر گرفتن رهنمودهای رهبر معظم و در نظر داشتن نظریه دوزنبیری و فرهنگ مصرفی در ایران پیشنهاد می‌شود، همه نهادهای آموزشی و تبلیغاتی، سند مدونی برای دستیابی به سبک زندگی اسلامی ایرانی و اقتصاد مقاومتی داشته باشند و در یک راستا فعالیت کنند. ضمن آنکه این تحول نیز نیاز به فعالیتهای مداوم چند دهه‌ای دارد و نمی‌توان صرفاً از یک یا دو دولت انتظار داشت که این تحول را ایجاد نماید. لذا ما نیازمند مرکز و مجمعی از کارشناسان امر هستیم که ناظر اوضاع فرهنگی کشور باشند و در هر دولتی جهت‌گیری‌ها و اهداف را مشخص و راهکارهایی برای نایل آمدن به این اهداف ارائه نمایند.

Archive of SID

منابع و مأخذ

- ۱- آفازاده، حسین (۱۳۷۷)، بررسی هویت جمعی در دو زمینه هویت ملی- محلی و هویت جمعی دانشجویان دانشگاه علامه طباطبایی، *پایان نامه کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی*، دانشگاه تهران.
- ۲- بافیانی مقدم، محمدحسین، دهقانپور، مهدیه، شهبازی، حسن، کهدویی، جلیل، دستجردی، قاسم و فلاح زاده، حسین؛ بررسی رابطه خوشبینی با سلامت عمومی در دانشجویان دانشگاه‌های شهر یزد. *فصلنامه علمی پژوهشی یزد*، سال دوازدهم، شماره دوم، تابستان ۱۳۹۲.
- ۳- برانسون، ویلیام اچ. *تئوری و سیاست‌های اقتصادی کلان*، ترجمه عباس شاکری، ۱۳۷۶، نشر نی.
- ۴- تهرانی، امیرآشفته (۱۳۸۰)، *جامعه و جامعه‌شناسی*، تهران: انتشارات فرهنگ گستر.
- ۵- جمال میزبان، "نقش اساسی مدیریت مصرف در اقتصاد مقاومتی"، *مقالات دین و اندیشه آفتاب*، مرداد ۱۳۹۱.
- ۶- حمید، نجمه، گلستانی‌پور، مرتضی و کریم نژاد، فرزاد، "رابطه ساده و چندگانه هویت دینی، سلامت روانی و خوشبینی"، *مجله روان‌شناسی و دین*، سال ششم، شماره اول، بهار ۱۳۹۲، ص ۷۷-۹۰.
- ۷- خامنه‌ای، سید علی. *بیانات در دیدار کارگزاران نظام*، ۱۳۹۱/۰۵/۰۳.
- ۸- رزازی فر، افسر (۱۳۸۶)، *بررسی مفهوم هویت در میان مردم مشهد با تأکید بر دو عامل گرایشی و عدالت توزیعی*.
- ۹- رئیس، حافظیه (۱۳۸۶)، اثربخشی آموزش نگرش مذهبی بر سلامت روان دانش‌آموزان دبیرستانی شهر اصفهان، *پایان نامه کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی*، دانشگاه اصفهان
- ۱۰- سالاری فر، محمدرضا (۱۳۷۹)، مقایسه نظریه خانواده درمانی مینوچین با دیدگاه اسلام در باب خانواده، *پایان نامه کارشناسی ارشد روان‌شناسی*، پژوهشکده حوزه و دانشگاه قم.
- ۱۱- سفیری، خدیجه و غفوری، معصومه، "بررسی هویت دینی و ملی جوانان شهر تهران با تأکید بر تأثیر خانواده"، *مجله پژوهش جوانان، فرهنگ و جامعه*، شماره دوم، بهار و تابستان ۱۳۸۸، ۲۷-۱.
- ۱۲- شهنی بیلاق، منیجه، موحد، احمد و شکرکن، حسین (۱۳۸۳)، "رابطه علی بین نگرش‌های مذهبی، خوشبینی، سلامت روانی و سلامت جسمانی در دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز"، *مجله علوم تربیتی و روان‌شناسی*، دانشگاه شهید چمران اهواز، دوره سوم، سال یازدهم، شماره‌های ۱ و ۲، صص: ۱۹-۳۴.
- ۱۳- عسکری، پرویز و دیگران (۱۳۸۹)، "رابطه اعتقادات مذهبی و خوشبینی با سلامت معنوی در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز"، *مجله یافته‌های نو در روان‌شناسی*، ص ۲۷-۳۶.
- ۱۴- علی محمدی، کاظم و آذربایجانی، مسعود، "بررسی رابطه بین شادکامی اسلامی و شادکامی روان‌شناختی در دانشجویان دانشگاه قم در سال تحصیلی ۱۳۸۸-۸۹"، *مجله روان‌شناسی و دین*، سال دوم، شماره ۳، ص ۲۷-۸.

۱۵- کجباف، محمدباقر (۱۳۸۸)، "هنجار یابی، پایایی، و روایی مقیاس خوشبینی و بررسی رابطه بین خوشبینی، خودتسلط یابی، و افسردگی در شهر اصفهان"، مطالعات روان‌شناختی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دوره ۲، ش ۱ و ۲، ص ۵۱-۶۸.

۱۶- میرعبادی، سید احمد، *زندگی جمادی لازمه اقتصاد مقاومتی*، نصرت، لرستان، مهر ۱۳۸۱.

- ۱۷- Cheuk-ye Tse. Daily Hassles and Health: The Protective Role of Optimism among Chinese Adults in Hong Kong. *City Shaw University of Hong Kong* ۲۰۰۸: ۵۲.
- ۱۸- kezdy, A & et al. (۲۰۱۰). Religious doubts and mental health in adolescence and young adulthood: The association with religious attitudes. *Journal of Adolescence*. v ۳۴, p. ۳۹-۴۷.
- ۱۹- Kroger. J. Martinussen. M. Marcia. J. E. (۲۰۱۰). Identity status change during adolescence and young adulthood: a meta-analysis. *Journal of Adolescence* , ۳۳(۵), ۶۸۳-۶۹۸.
- ۲۰- Radebe SJ. The influence of optimism and pessimism on the psycho-physical wellness of learners in grades ۸-۱۲. North-West University. *Vaal Triangle Campus* ۲۰۰۴: ۱۸۵.
- ۲۱- Stacey, L & et al, (۲۰۰۸), Relationships among depressive symptoms, benefit-finding, optimism, and positive affect in multiple sclerosis patients after psychotherapy for depression. *Health Psychology*; v ۲۷, p. ۲۳۰-۲۳۸.